

Sygn. akt II Ka 694/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Wojciechowski (spr.)

Sędziowie: SSO Andrzej Borek

SSO Piotr Popiek

Protokolant: st.sekr.sądowy Ewa Gronko

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie - Zbigniewa Husa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 marca 2014 r.

sprawy **E. S.**

oskarżonej o przestępstwa z art. 300 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonej

od wyroku Sądu Rejonowego w Dębicy

z dnia 27 września 2013 r., sygnatura akt II K 159/12

I. **zmienia** zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnia oskarżoną od zarzucanych jej czynów,

II. kosztami procesu **obciąża** Skarb Państwa.

Sygn. akt II Ka 694/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Dębicy z dnia 27 września 2013 r. sygn. akt II K 159/12 oskarżona **E. S.** uznana została za winną tego, że działając wspólnie i w porozumieniu ze Z. Ś. (1) – vice Prezesem Zarządu, co do którego materiały wyłączono do odrębnego postępowania - w podobny sposób i w krótkich odstępach czasu, jako Prezes Zarządu (...) Sp. z o.o. z/s w D.:

a) w dniu 30 listopada 2006 r. w D. woj. (...) poprzez zawarcie umowy cesji dokonała przelewu na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z/s w K. wierzytelności przysługujących reprezentowanej przez siebie spółce (...) Sp. z o.o. od firmy (...) Sp. z o.o. z/s w D., zbywając w ten sposób zagrożone zajęciem składniki majątku należące do zarządzanej przez oskarżoną spółki, skutkiem czego udaremniła wykonanie orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy sygn. IV P 139/06 z dn. 27.11.2006 r. i sygn. I C 193/06 z dn. 28.11.2006 r. na szkodę J. S., B. J., K. W., Skarbu Państwa – Starosty (...),

b) w dniu 30 listopada 2006 r. w D. woj. (...) poprzez zawarcie umowy cesji dokonała przelewu na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z/s w K. wierzytelności przysługujących reprezentowanej przez siebie spółce (...) Sp. z o.o. od firmy (...) S.A. z/s w L., zbywając w ten sposób zagrożone zajęciem składniki majątku należące do zarządzanej przez oskarżoną spółki, skutkiem czego udaremniła wykonanie orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy sygn. IV P 139/06 z dn. 27.11.2006 r. i sygn. I C 193/06 z dn. 28.11.2006 r. na szkodę J. S., B. J., K. W., Skarbu Państwa - Starosty (...),

c) w dniu 30 listopada 2006 r. w D. woj. (...) poprzez zawarcie umowy cesji dokonała przelewu na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z/s w K. wierzytelności przysługujących reprezentowanej przez siebie spółce (...) Sp. z o.o. od firmy (...) S.A. z/s w W., zbywając w ten sposób zagrożone zajęciem składniki majątku należącego do zarządzanej przez oskarżoną spółki, skutkiem czego udaremniła wykonanie orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy sygn. IV P 139/06 z dn. 27.11.2006 r. i sygn. I C 193/06 z dn. 28.11.2006 r. na szkodę J. S., B. J., K. W., Skarbu Państwa – Starosty (...),

d) w dniu 10 stycznia 2007 r. w D. woj. (...) poprzez zawarcie umowy cesji dokonała przelewu na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z/s w K. wierzytelności przysługujących reprezentowanej przez siebie spółce (...) Sp. z o.o. od firmy (...) J. z/s w J., zbywając w ten sposób zagrożone zajęciem składniki majątku należącego do zarządzanej przez oskarżoną spółki, skutkiem czego udaremniła wykonanie orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy sygn. IV P 139/06 z dn. 27.11.2006 r., sygn. I C 193/06 z dn. 28.11.2006 r. i sygn. IV P 279/06 z dn. 22.12.2006 r. na szkodę J. S., B. J., K. W., Skarbu Państwa – Starosty (...), W. B., R. C., A. F., M. G., W. S.,

e) w dniu 10 stycznia 2007 r. w D., woj. (...) poprzez zawarcie umowy cesji dokonała przelewu na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z/s w K. wierzytelności przysługujących reprezentowanej przez siebie spółce (...) Sp. z o.o. od firmy (...) Sp. z o.o. z/s w Nadawczyni, zbywając w ten sposób zagrożone zajęciem składniki majątku należącego do zarządzanej przez oskarżoną spółki, skutkiem czego udaremniła wykonanie orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy sygn. IV P 139/06 z dn. 27.11.2006r., sygn. I C 193/06 z dn. 28.11.2006r. i sygn. IV P 279/06 z dn. 22.12.2006r. na szkodę J. S., B. J., K. W., Skarbu Państwa – Starosty (...), W. B., R. C., A. F., M. G., W. S.,

f) w dniu 10 stycznia 2007 r. w D., woj. (...) poprzez zawarcie umowy cesji dokonała przelewu na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z/s w K. wierzytelności przysługujących reprezentowanej przez siebie spółce (...) Sp. z o.o. od firmy (...) s.c. z/s w K., zbywając w ten sposób zagrożone zajęciem składniki majątku należącego do zarządzanej przez oskarżoną spółki, skutkiem czego udaremniła wykonanie orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy sygn. IV P 139/06 z dn. 27.11.2006r., sygn. I C 193/06 z dn. 28.11.2006r. i sygn. IV P 279/06 z dn. 22.12.2006r. na szkodę J. S., B. J., K. W., Skarbu Państwa – Starosty (...), W. B., R. C., A. F., M. G., W. S.,

g) w dniu 10 stycznia 2007 r. w D., woj. (...) poprzez zawarcie umowy cesji dokonała przelewu na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z/s w K. wierzytelności przysługujących reprezentowanej przez siebie spółce (...) Sp. z o.o. od firmy Zakłady (...) J. z/s w C., zbywając w ten sposób zagrożone zajęciem składniki majątku należącego do zarządzanej przez oskarżoną spółki, skutkiem czego udaremniła wykonanie orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy sygn. IV P 139/06 z dn. 27.11.2006r., sygn. I C 193/06 z dn. 28.11.2006r. i sygn. IV P 279/06 z dn. 22.12.2006r. na szkodę J. S., B. J., K. W., Skarbu Państwa – Starosty (...), W. B., R. C., A. F., M. G., W. S.,

przy ustaleniu, że każdym z tych czynów zrealizowała znamiona występku z art. 300 § 2 kk, a czynów tych dokonała w warunkach ciągu przestępstw w rozumieniu art. 91 § 1 kk na mocy art. 300 § 2 kk w zw. z art. 91 § 1 kk wymierzono jej karę 1 (jednego) roku pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 kk oraz art. 70 § 1 pkt 1 kk warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 2 (dwa) lata.

Na postawie art. 627 kpk, art. 624 § 1 kpk oraz art. 17 ust 1 ustawy o opłatach w sprawach karnych Sąd zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w części w kwocie 200 zł, zwalniając ją od obowiązku zapłaty pozostałych kosztów sądowych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł obrońca oskarżonej, zaskarżając go w całości na korzyść oskarżonej i zarzucając:

- obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 300 § 2 kk w zw. z art. 91 § 1 kk poprzez przyjęcie, że oskarżona dopuściła się czynów, o których mowa w pkt I lit. a do g wyroku, polegających na tzw. egzekucyjnym niezaspokojeniu wierzycieli, podczas gdy z prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wynika, że oskarżona nie działała z zamiarem bezpośrednim udaremnienia wykonania orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy,

- mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku obrazę przepisów postępowania tj. art. 2 § 1 pkt 1 kpk, art. 5 § 1 kpk, poprzez wydanie wyroku skazującego bez istnienia dowodów potwierdzających fakt popełnienia przez oskarżoną zarzucanych jej przestępstw.

Mając powyższe na uwadze autor apelacji wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonej od zarzucanych jej czynów,

ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje :

Skuteczność apelacji polegała na tym, że w następstwie jej rozpoznania zaistniała konieczność wydania orzeczenia odmiennego co do istoty, które uwolniło oskarżoną od odpowiedzialności karnej w granicach wyznaczonych aktem oskarżenia. Konkluzja ta nie wyniknęła jednak z uznania zarzutów stawianych zaskarżonemu wyrokowi ze strony skarżącego za zasadne.

W związku z podniesieniem przez autora środka odwoławczego zarzutu obrazę art. 2 § 1 pkt 1 kpk i art. 5 § 1 kpk przypomnieć należy, że oba wskazane przepisy ustawy karnej procesowej odznaczają się wysokim poziomem abstrakcji normatywnej. Zawierają one bowiem odpowiednio ogólną deklarację dotyczącą celu postępowania karnego powiązanego z zasadą trafnej reakcji (art. 2 § 1 pkt 1 kpk) oraz jedną z naczelnych dyrektyw procesowych – zasadę domniemania niewinności (art. 5 § 1 kpk), których realizację stanowią dopiero konkretne normy procesowe regulujące kształt poszczególnych instytucji, uprawnień stron i obowiązków organów. Dlatego też – skoro przepisy te nie nakazują ani nie zakazują organom procesowym konkretnego sposobu procedowania w danych uwarunkowaniach – nie mogą stanowić wyłącznej podstawy jakiegokolwiek środka odwoławczego (por. chociażby postanowienie SN z dnia 30 lipca 2008 r. II KK 93/08, Lex 448993, postanowienie SN z dnia 20 listopada 2012 r. V KK 106/12, Lex 1231645, wyrok SN z dnia 29 maja 2013 r. SDI4/13, Lex 1335645).

Zastrzeżenia Sądu Okręgowego budzi również sposób redakcji zarzutu obrazę przepisów prawa materialnego, a to art. 300 § 2 kk w zw. z art. 91 § 1 kk, którego rację obrońca oskarżonej upatrywał w tym, że E. S. nie działała z zamiarem bezpośrednim udaremnienia wykonania orzeczeń Sądu Rejonowego w Dębicy. Takie ujęcie sprawia, że omawiany zarzut skonstruowany został – wbrew wyrażonej ze strony skarżącego akceptacji dla podstawy faktycznej rozstrzygnięcia - w sposób właściwy dla zarzutu błędów w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia poddanego kontroli instancyjnej, skoro weźmie się pod uwagę ugruntowane już w orzecznictwie i doktrynie stanowisko co do tego, że problematyka ustalenia (bądź niepodobieństwa przypisania) zamiaru towarzyszącego sprawcy zawiera się w sferze faktów.

Od razu też stwierdzić wypadnie, że argumentacja obliczona na wykazanie zasadności uchybienia wyartykułowanego w poprzednim akapicie (pomijając już kwestię jego zakwalifikowania z punktu widzenia względnych przyczyn odwoławczych) nie zyskuje relewantnego znaczenia w ramach kontroli instancyjnej. Konstatację tę postrzegać bowiem trzeba jako procesową konsekwencję ujawnienia w toku postępowania odwoławczego, podlegającej uwzględnieniu z urzędu, obrazę przez Sąd I instancji przepisu art. 413 § 2 pkt 2 kpk, która nie tylko mogła, ale i wywarła wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

W punkcie wyjścia do dalszych rozważań przypomnieć warto, że przypisanie oskarżonemu odpowiedzialności karnej wymaga ustalenia popełnienia przez sprawcę czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, co wynika wprost z brzmienia art. 42 ust 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz treści art. 1 § 1 kk. Ustalenie, że czyn taki został popełniony, polega zaś na wykazaniu, że sprawca swoim zachowaniem wypełnił wszystkie znamiona, tak przedmiotowe, jak i podmiotowe, zawarte w treści normy prawnej, której naruszenie zostało mu zarzucone.

Równocześnie godzi się odnotować i to, że: „wynikający z art. 413 § 2 pkt 1 kpk obowiązek dokładnego określenia przypisanego oskarżonemu czynu oznacza, że w opisie tym należy zawrzeć te elementy, które należą do jego istoty, a więc dotyczące podmiotu czynu, rodzaju atakowanego dobra, czasu, miejsca i sposobu popełnienia czynu oraz jego skutków, zwłaszcza rodzaju i wysokości szkody. W szczególności opis czynu powinien zawierać wszystkie znamiona przypisanego typu przestępstwa.” (tak SN w postanowieniu z dnia 28 czerwca 2007 r. II KK 101/07, Lex nr 280739). Co więcej „znamiona przestępstwa muszą być zamieszczone w sentencji wyroku, w opisie przypisanego czynu, a nie tylko w uzasadnieniu wyroku” (zob. np. wyrok SN z dnia 23 czerwca 2010 r. III KK 373/09, Lex nr 598844). Z przedmiotowym zapatrywaniem prawnym koreluje pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 stycznia 2013 r., II KK 70/12, Lex nr 1294448, z którego wynika, że „ustalenia faktyczne” będące podstawą dokonywanej subsumcji pod normy prawa karnego znajdują się w wyroku, nie zaś w pisemnym jego uzasadnieniu.

Powracając w realia rozpoznawanej sprawy sąd odwoławczy dostrzega potrzebę odnotowania, że art. 300 § 2 kk, który przyjęty został za podstawę skazania oskarżonej, odznacza się złożonym charakterem znamion. Formami czynności sprawczych są według tego przepisu „usuwanie, ukrywanie, zbywanie, darowanie, niszczenie, rzeczywiste lub pozorne obciążanie oraz uszkodzenie, bądź usunięcie znaków zajęcia”. Przedmiotem bezpośredniego działania musi być przy tym „mienie” i to „zajęte lub zagrożone zajęciem”. Treść komentowanego przepisu określa też niezbędną do przypisania odpowiedzialności karnej postać umyślności, przewidując że działanie sprawcy musi stanowić realizację ściśle określonego celu, a jest nim „udaremnienie wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego” (zamiar bezpośredni kierunkowy). Zespół znamion typu czynu zabronionego określonego w art. 300 § 2 kk zamyka wreszcie skutek w postaci „udaremnienia lub uszczuplenia zaspokożenia swojego wierzyciela”.

Sąd Rejonowy wprawdzie skorzystał z przyznanej mu z mocy ustawy karnej procesowej prerogatywy w zakresie dania własnego opisu każdego z czynów przypisanych oskarżonej. Jednakże lektura części dyspozytywnej zaskarżonego wyroku dostarcza racjonalnych podstaw do uznania, że Sąd I instancji przypisał E. S. popełnienie ciągu siedmiu przestępstw z art. 300 § 2 kpk, pomimo tego że opisane w niej zachowania nie realizowały kompletu znamion typu czynu zabronionego określonego w tym przepisie ustawy karnej.

Rzecz mianowicie w tym, iż opis każdego z czynów przypisanych oskarżonej pomija sformułowania dotyczące strony podmiotowej, w szczególności, że E. S. działała w celu udaremnienia wykonania określonych orzeczeń wydanych przez Sąd Rejonowy w Dębicy, przenosząc tę kwestię w sferę skutków działania tej kobiety, a równocześnie charakteryzuje się brakiem określenia właściwej (wymaganej przez normę sankcjonowaną) zmiany w świecie zewnętrznym, będącej pochodną aktywności oskarżonej, a przy tym rzutującej na byt przestępstwa należącego do kategorii znamienych skutkiem.

Tymczasem właściwe odkodowanie treści art. 300 § 2 kpk (o czym była już mowa we wcześniejszej części niniejszego uzasadnienia) nie pozostawia żadnych wątpliwości, że udaremnienie wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego stanowi cel działania sprawcy, zaś o materialnym charakterze występku statuowanego w tym przepisie decyduje nie owo udaremnienie wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego, lecz udaremnienie lub uszczuplenie zaspokożenia swojego wierzyciela.

Biorąc przy tym pod uwagę, że wyrok zaskarżony został jedynie na korzyść oskarżonej brak jest procesowej możliwości dokonania przez sąd odwoławczy dookreślenia opisu każdego z czynów przypisanych E. S., by oddawały one pełnię ustawowych znamion wymaganych przepisem art. 300 § 2 kk, jak również oparcia na tej przyczynie rozstrzygnięcia kasatoryjnego z następczym przekazaniem sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Jest bowiem tak, że: „zakaz orzekania na niekorzyść oskarżonego w wypadku braku środka odwoławczego wniesionego na jego niekorzyść oznacza, że ani w postępowaniu odwoławczym, ani w postępowaniu ponownym, jego sytuacja nie może ulec pogorszeniu w jakimkolwiek zakresie, w tym również w sferze ustaleń faktycznych powodujących negatywne skutki w sytuacji prawnej oskarżonego. W wyniku rozpoznania środka odwoławczego wniesionego jedynie na korzyść, nie jest możliwe, aby sąd odwoławczy zmienił ustalenia faktyczne i w ślad za nimi opis czynów w taki sposób, by

ustawowe znamiona przestępstwa, za które sprawca został skazany zostały wypełnione (wyczerpane)” - wyrok SN z dnia 1 grudnia 2010 r. IV KK 185/10, Lex nr 688697.

Z przedstawionych powyżej względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnił oskarżoną od zarzucanych jej czynów (gdyż w układzie procesowym, który ukształtował się w rozpoznawanej sprawie względem na respektowanie zakazu reformationis in peius wykluczał także możliwość przypisania oskarżonej formy stadialnej usiłowania przestępstwa skutkowego), a kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Jedynie dla porządku godzi się zauważyć słuszność krytycznych uwag zamieszczonych w apelacji w aspekcie pozostawienia poza zasięgiem rozważań Sądu Rejonowego zagadnienia rozłączności obu skutków wskazanych w art. 300 § 2 kk, a także wadliwe oznaczenie tożsamości osoby współdziałającej z oskarżoną w sytuacji, gdy – z powodu zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej – postępowanie wobec Z. Ś. (2) nie zakończyło się prawomocnym wyrokiem skazującym.

Wyrok sądu odwoławczego opiera się na przepisach art. 436 kpk, art. 437 § 2 kpk w zw. z art. 438 pkt 2 kpk, oraz art. 632 pkt 2 kpk w zw. z art. 634 kpk.